

Referències **CoNCA**

RC1 (2014)

El perfil del **formador** de **circ** a **Catalunya**

formador *circ* Catalunya pedagogia professionals *tallers* escola
preparatòria formació continuada *trajectòria* circ social formació
de formadors *aeris* equilibris acrobàtics malabars acrobàcia
equilibris sobre objectes *verticals* pallaso *funambulisme*

Co NC A

Consell Nacional
de la Cultura i de les Arts

El document *El perfil del formador de circ de Catalunya* ha estat elaborat pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA) a partir de la informació recollida per l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC).

Document aprovat pel Plenari del CoNCA el 20 de desembre de 2013.

Membres del Plenari

Carles Duarte i Montserrat, president
Gemma Sendra i Planas, vicepresidenta primera
David Albet i Sunyer, vicepresident segon
Mercè Gisbert i Cervera, secretària
Pilar Parcerisas i Colomer, vocal
Isona Passola i Vidal, vocal
Valentí Puig i Mas, vocal

Directora

Sílvia Muñoz d'Imbert

Equip de treball:

Gemma Carbonell Jorquera (CoNCA)
Ramon Castells Ros (CoNCA)
Eva Romero (APCC)
Pili Serrat (APCC)

Correcció lingüística:

Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Maquetació:

Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Agraïm la col·laboració a totes les persones que han contestat l'enquesta i als integrants de la Comissió de formació del circ de l'APCC que n'han impulsat la seva realització.

El document *El perfil del formador de circ de Catalunya* editat pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA) està subjecte a una llicència de Reconeixement-NoComercial 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet la còpia, la distribució i la comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi la font.

Barcelona, desembre 2013

Dipòsit legal: B. 4044-2014

Sumari

1. Introducció	5
2. Antecedents	6
3. Notes metodològiques	7
4. Qui són?	8
4.1. Informació sociodemogràfica	8
4.2. Nivell d'instrucció	10
4.2.1 Formació general	10
4.2.2 Formació especialitzada en circ	11
4.2.3. Formació en pedagogia del circ	12
4.3. Trajectòria	12
5. Què fan? A què es dediquen?	14
5.1. Temps de dedicació	14
5.2. Àmbits de treball	15
5.3. Tècniques impartides	15
5.4. Projectes de formació	16
5.4.1. Sobre els projectes de formació identificats a Catalunya	17
6. Annex	20

1. Introducció

El II Pla integral del circ 2012-2015, que va ser presentat el passat 25 d'octubre de 2012, té l'objectiu d'establir un acord estratègic per al sector del circ amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (DC), el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (DE), l'Institut Ramon Llull (IRL), l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona (ICUB) i el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA).

Entre els seus objectius estratègics hi ha **estructurar i regular la formació**, entenent que la formació d'avui és la cultura de demà. Per això entre el seu pla d'acció hi ha el **d'organitzar aquest àmbit d'actuació essencial per al desenvolupament correcte d'un sector professional**. Per fer-ho s'endegarà un seguit d'actuacions entre les quals destaca la creació d'un cens dels diferents **centres de formació de circ i dels professionals que s'hi dediquen** que possibiliti fer una anàlisi de l'estructuració de la formació circense a Catalunya i faciliti detectar les necessitats formatives dels docents i formadors, segons els àmbits d'intervenció.

Aquest document es proposa, doncs, aportar informació que permeti identificar i conèixer els formadors de circ que treballen a Catalunya amb els objectius següents:

- facilitar la comunicació, la relació i la cohesió entre els formadors de circ,
- donar una major visibilitat a tots aquests professionals, defensar millor les seves necessitats davant les administracions i
- crear un directori de formadors en els diferents àmbits i tècniques de circ i fer-ne difusió entre la comunitat educativa i el públic en general.

2.

Antecedents

Al novembre del 2007 es duen a terme les primeres Jornades de Formació, organitzades per l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC), amb la col·laboració de l'Ateneu Popular 9 Barris i l'Escola de Circ Rogelio Rivel. Aquestes Jornades havien de ser el punt de partida d'un debat per concretar el model de formació més adequat a la nostra realitat social i cultural.

El 2009 es fa una enquesta a formadors de circ amb motiu de l'informe "L'Estat actual de la formació de circ a Catalunya: propostes de recorreguts formatius", treball que forma part dels documents preparatoris per a les segones Jornades sobre Formació de Circ.

Al novembre del 2010 se celebren les II Jornades sobre Formació de Circ, impulsades pel CoNCA i organitzades conjuntament amb l'APCC, l'Ateneu Popular 9 Barris i l'Escola de Circ Rogelio Rivel. L'objectiu que aquestes jornades perseguien era la reflexió conjunta entre el sector de la formació de circ de Catalunya i els representants de les entitats i administracions implicades en els ensenyaments artístics per concretar una proposta de model formatiu a partir de la diagnosi i les línies traçades per l'informe "L'estat actual de la formació de circ a Catalunya. Propostes de recorreguts formatius" que serveix de punt de partida del debat de les Jornades.

L'any 2012, el CoNCA publica l'informe "L'estat actual de la formació de circ a Catalunya. Propostes de recorreguts formatius. Relatories de les II Jornades de Formació de Circ".

A la tardor del 2012, es presenta el II Pla integral del circ 2012-2015.

3.**Notes
metodològiques**

La recollida d'informació per a l'elaboració de l'enquesta es va fer a partir d'un formulari elaborat a Google Docs que facilità la difusió de l'enquesta a través del correu electrònic i la recollida de les respostes de manera automàtica en format Excel, la qual cosa en va simplificar el tractament posterior.

La difusió del qüestionari es va fer entre els membres de la base de dades de l'APCC catalogats com a artistes, formadors i espais de formació. En aquest darrer cas, es va demanar que el reenviessin als formadors que col·laboraven amb ells. La recollida d'informació es va fer entre el 21 de desembre de 2012 i el 6 de juliol de 2013.

Es varen rebre 91 respostes de les quals se'n va descartar una per manca d'informació rellevant.

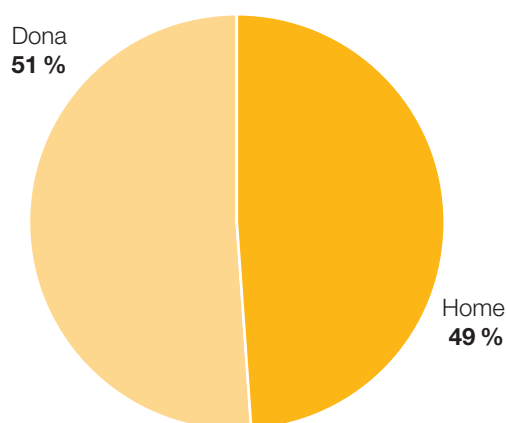
4.

Qui són?

4.1. Informació sociodemogràfica

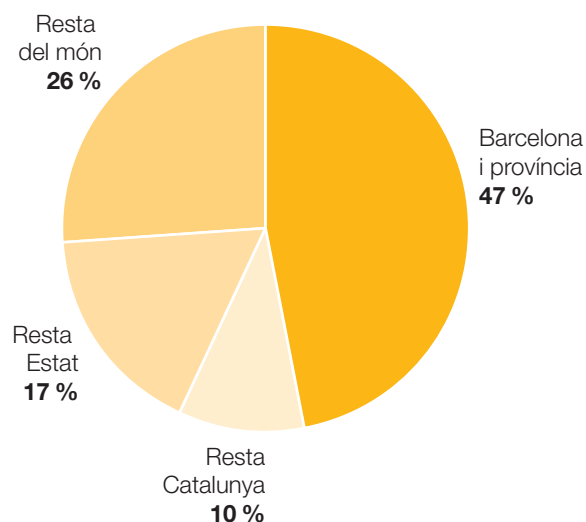
- Els formadors que han respost el qüestionari han estat un total de 90, la qual cosa significa que s'ha identificat un 42,9 % més de formadors que el 2009, una dada realment positiva.
- El 51 % són dones i el 49 %, homes.

Perfil dels formadors, segons gènere. 2013

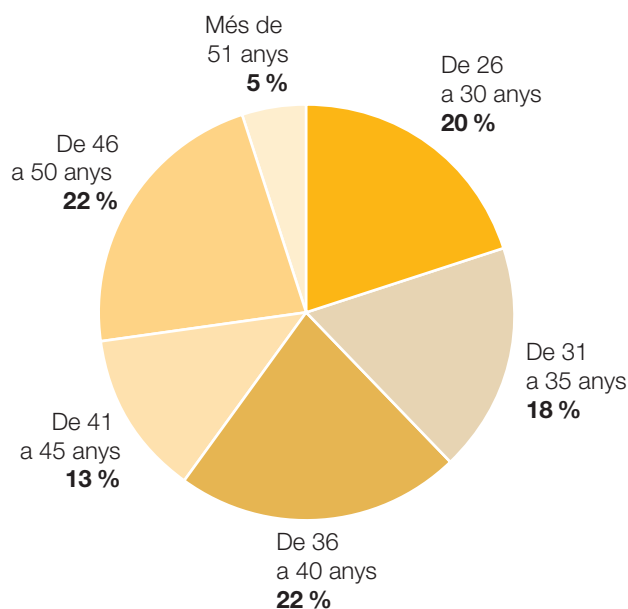
- La formació de circ a Catalunya continua atraient professionals forans, entre els quals els nascuts a l'estranger són els més nombrosos (26,1 %) seguits dels que procedeixen de la resta de l'Estat (17 %). Dels nascuts a l'estranger, són majoritaris els no europeus, que representen el 14,8 % del total, mentre que els de la resta d'Europa són un 11,4 %.
- El 56,8 % són nascuts a Catalunya. D'aquests, la majoria són originaris de la província de Barcelona, un 46,6 % del total, mentre que el 10,2 % són nascuts a la resta de Catalunya.

Repartiment dels formadors, segons lloc de naixement. 2013

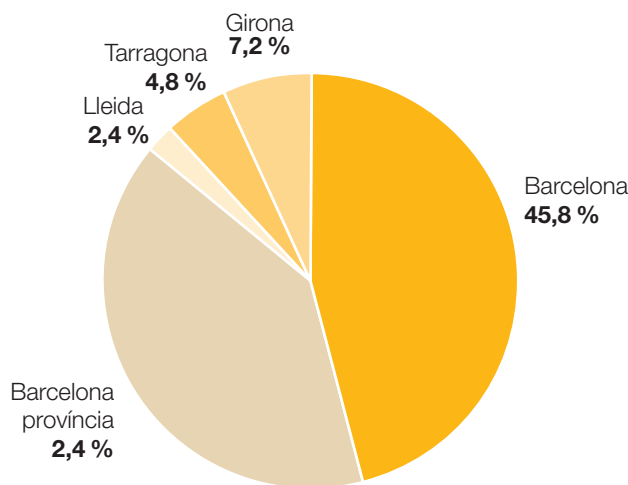
- Pel que fa a l'estructura d'edats, podem dir que es tracta d'un col·lectiu jove ja que el 60,9 % tenen entre 26 i 40 anys, encara que la majoria es concentra entre els 36 i 40 anys (23 %), seguits dels que tenen entre 46 i 50 anys (21,8 %).

Perfil dels formadors, segons estructura d'edat. 2013

- Hi ha una gran concentració de formadors de circ a la província de Barcelona, el 45,8 % resideix a Barcelona ciutat, mentre que el 39,8 % ho fa a la resta de la província. El 14,5 % tenen la seva residència habitual a la resta de Catalunya.

Repartiment dels formadors, segons lloc de residència. 2013

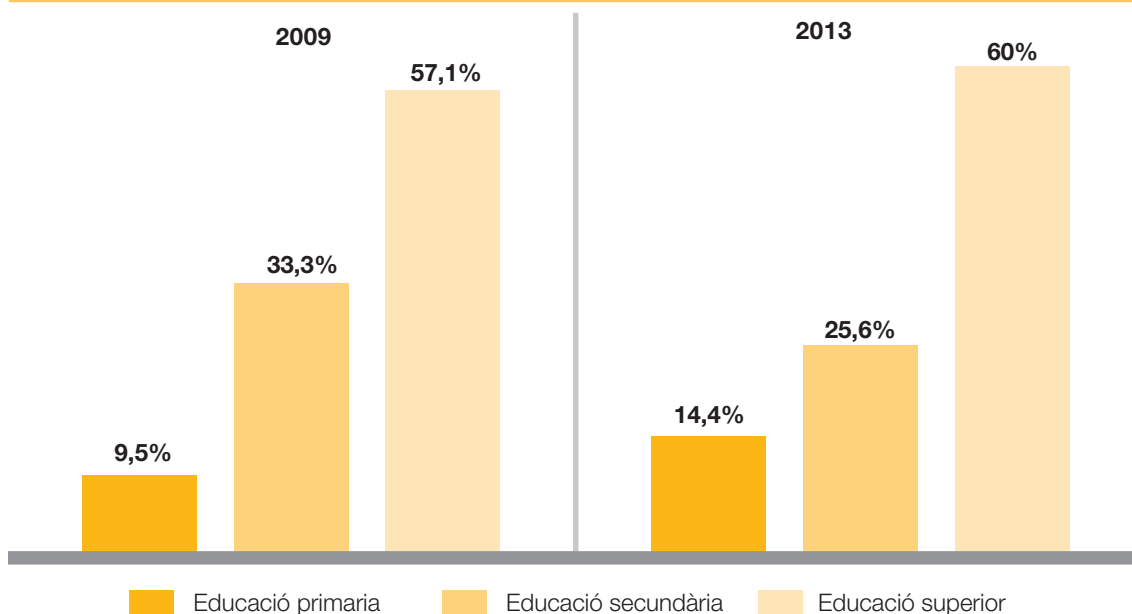

4.2. Nivell d'instrucció

4.2.1 Formació general

- El col·lectiu de formadors es caracteritza pel fet de comptar amb un nivell elevat d'instrucció. El 60 % té un títol d'educació superior mentre que un 25,6 % ha finalitzat algun estudi de secundària i tan sols un 14,4 % només ha acabat l'educació primària.
- Entre els estudis secundaris, predominen els qui tenen batxillerat amb un 73,9 %. Només un 17,4 % té una formació professional de grau mitjà i el 4,3 %, un batxillerat artístic.

Comparativa del nivell d'instrucció dels formadors de circ. 2009-2013

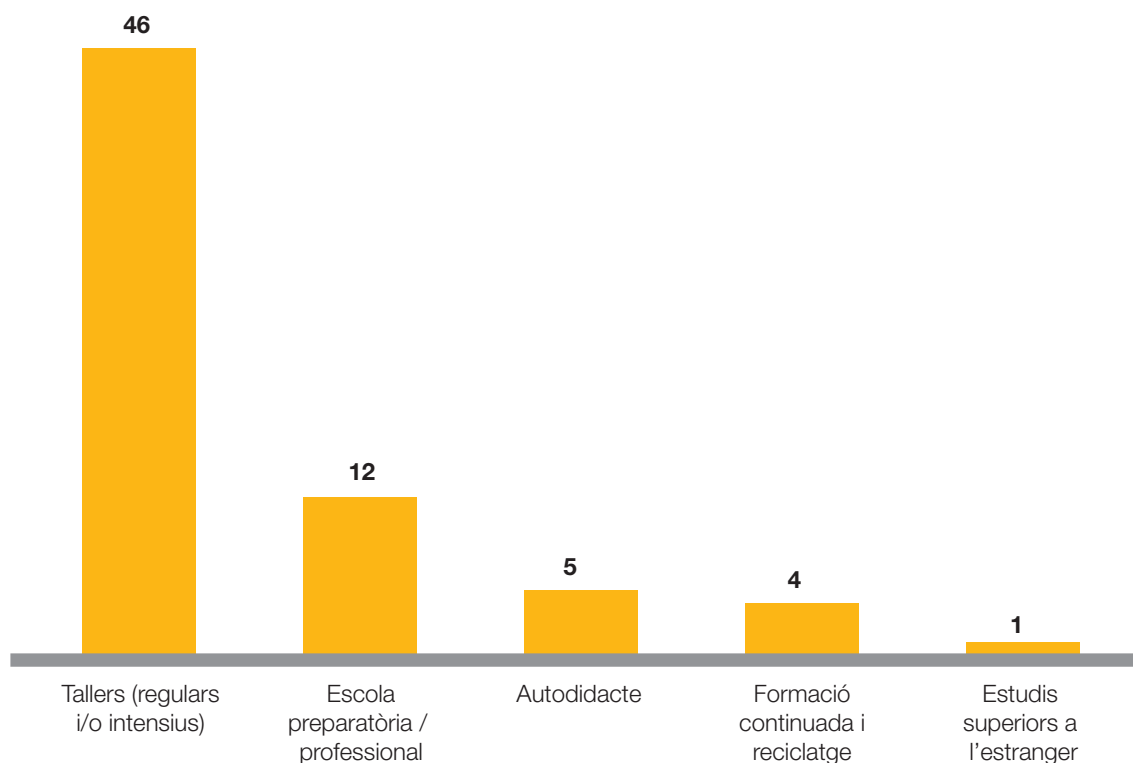

- Entre aquells que han assolit una formació superior, predominen els que tenen estudis universitaris (74,1 %), seguits d'aquells que tenen una formació professional de grau superior (16,7 %) i després, pels que han cursat un ensenyament artístic superior (9,3 %).
- Entre els titulats universitaris, el 87,5 % posseeix un grau, diplomatura o llicenciatura, mentre que el 5 % ha cursat un postgrau o màster i el 7,5 % és doctor.
- L'edat continua sent un factor decisiu del nivell educatiu assolit. Com més joves són els formadors, més alt és el nivell d'estudis que posseeixen. A la inversa, s'evidencia que els més grans disposen de nivells d'instrucció inferiors.
- El 68,5 % d'aquells que tenen educació superior tenen entre 26 i 40 anys i el 53,8 % dels qui tenen educació primària tenen entre 41 i 50 anys.

4.2.2 Formació especialitzada en circ

- Només el 76,6 % ha facilitat informació sobre els cursos específics que ha fet en diferents àmbits de treball o matèries circenses. Això no significa que la resta no disposin d'aquest tipus de formació ja que el caràcter obert de la resposta fa que alguns no hagin considerat la seva resposta.
- La majoria de persones han fet diferents cursos corresponents a diferents àmbits de treball. Només el 20,3 % diuen haver fet formació en un únic àmbit de treball.

Nombre de formadors que han cursat formació especialitzada de circ, segons àmbits de treball. 2013

- Els tallers, ja siguin regulars o intensius, encapçalen el tipus de formació més habitual, el 66,7 % ha seguit en un moment o altre una formació d'aquest tipus. El

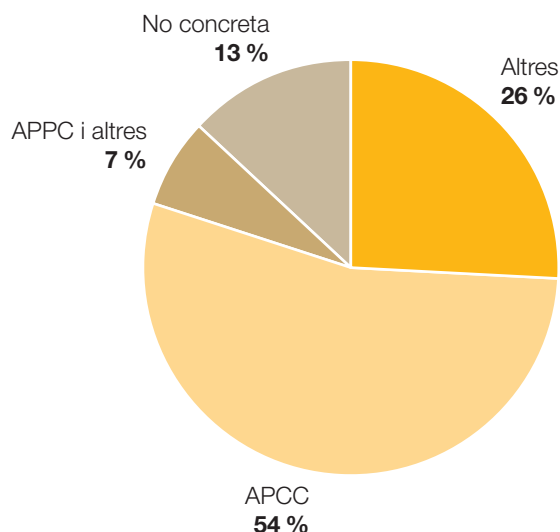
17,4 % dels formadors enquestats manifesten haver estat alumnes d'alguna escola preparatòria o professional. És important destacar també que el 7,2 % són autodidactes en la totalitat de les tècniques que dominen.

- Menys concorreguda és la formació continuada i de reciclatge i els estudis superiors a l'estranger.

4.2.3. Formació en pedagogia del circ

- La majoria de formadors identificats disposen d'alguna formació en pedagogia del circ,¹ concretament el 51,1 %, mentre que el 48,9 % restant no en té cap.
- El 54,3 % d'aquells que han assistit a algun curs de pedagogia del circ, han triat algun dels programes organitzats per l'APCC, mentre que el 26,1 % ho han fet en altres centres. Entre el 19,5 % restant, hi ha aquells que no concreten el lloc on l'han impartit i aquells que n'han cursat tant a l'APCC com en altres llocs. Cal destacar que un 6,1 % de les persones que han contestat aquesta pregunta es consideren autodidactes en aquest camp.

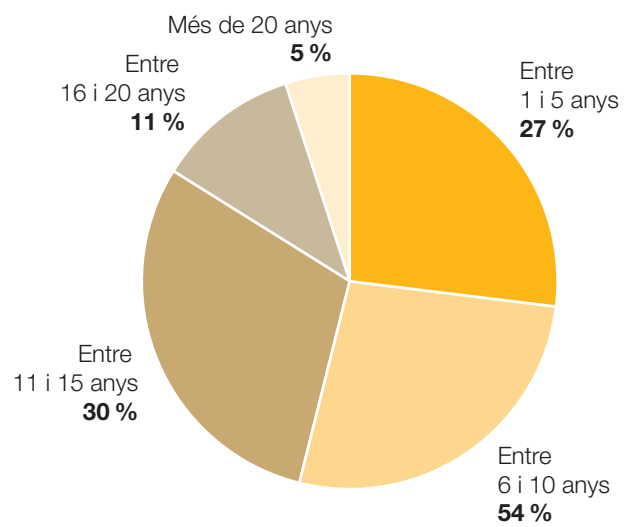
Repartiment dels formadors, segons formació en pedagogia del circ cursada. 2013

4.3. Trajectòria

- Només el 61,1 % ha facilitat informació sobre l'any d'inici de la seva trajectòria com a formadors. En la resta de casos o bé no han contestat a la pregunta o bé ho han fet en relació al tipus d'activitat desenvolupada. Tot i així s'han tingut en compte aquestes dades ja que es consideren il·lustratives.
- La mitjana d'anys de dedicació a la formació circense és de 10 anys, la qual cosa representa una trajectòria dilatada per part de la majoria dels formadors del país.
- El 29,1 % té entre 11 i 15 anys d'experiència en el camp de la pedagogia del circ, mentre que un 27,3 % en té entre 6 i 10 anys.

¹ En aquest recompte no s'han inclòs les persones que s'han declarat autodidactes ja que s'entén que no han cursat una formació impartida per cap mestre.

Repartiment dels formadors, segons anys de trajectòria. 2013

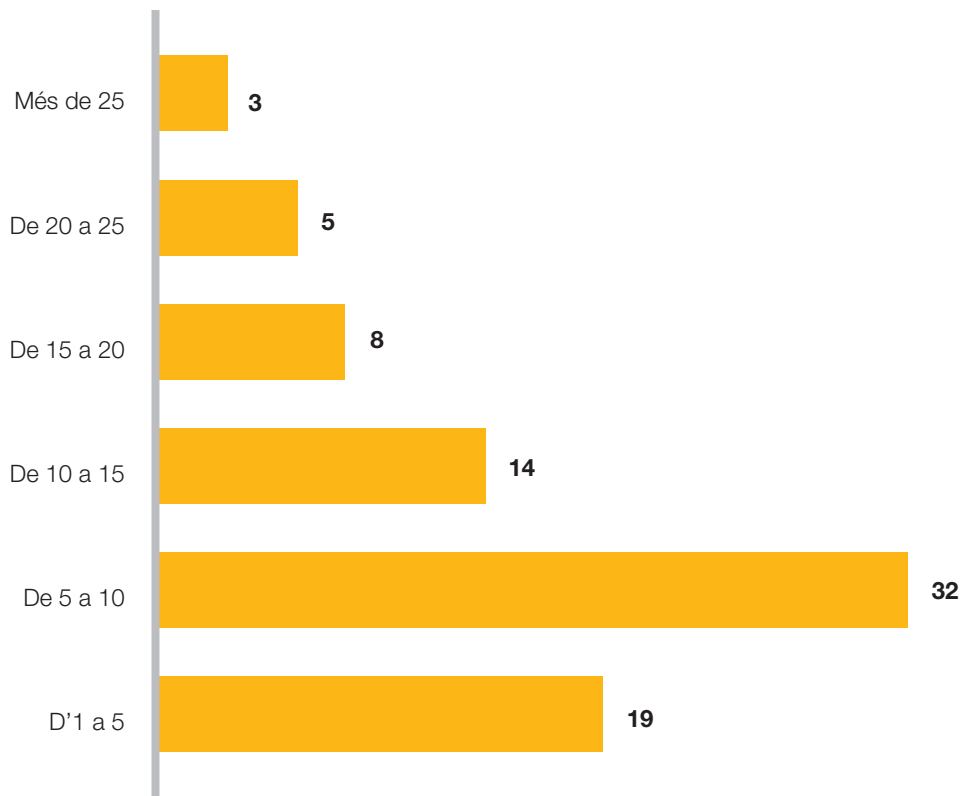
5.

Què fan? A què es dediquen?

5.1. Temps de dedicació

- Els formadors dediquen 13,7 hores a la setmana de mitjana a la seva activitat de formadors de circ.

Nombre de formadors, segons hores de dedicació setmanal a la formació de circ. 2013

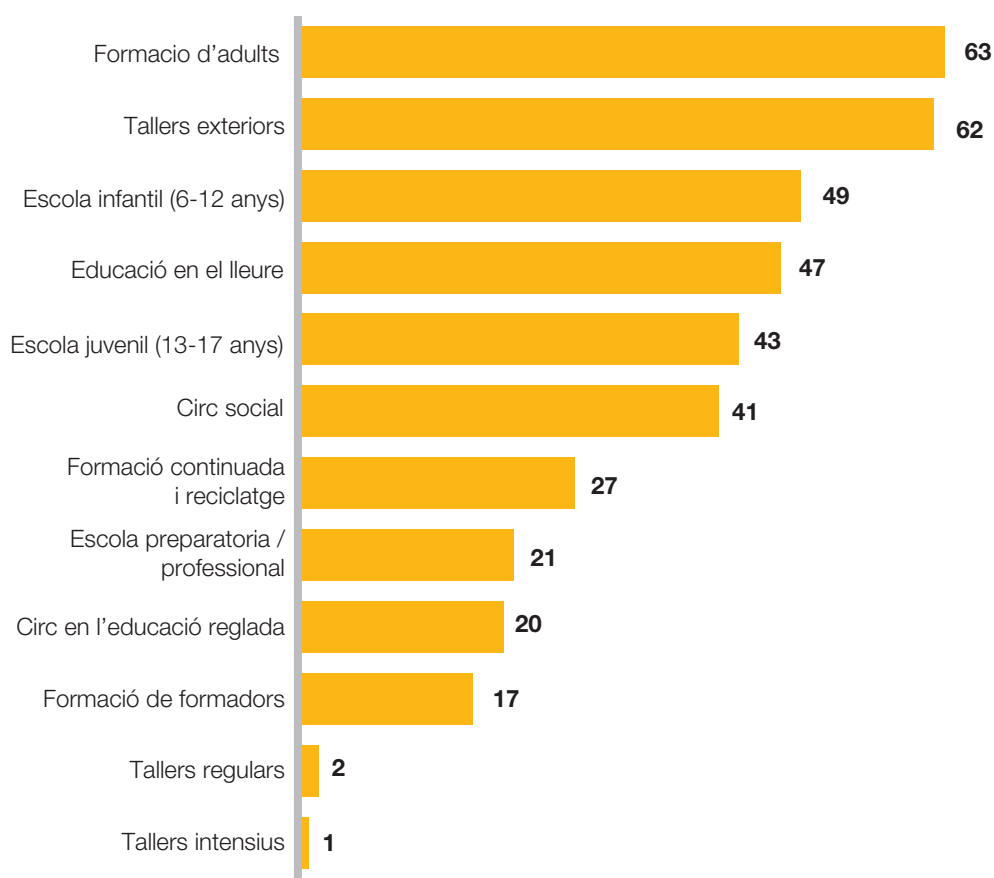

- De les 81 persones que han contestat a la pregunta del temps dedicat a impartir formació, la majoria, el 39,5 %, diuen que hi dediquen de 5 a 10 hores setmanals. Els segueixen un 23,5 % que diu que hi destina entre 1 i 5 hores setmanals i, en tercer lloc, el 17,3 %, que s'hi dedica entre 10 i 15 hores. El percentatge va disminuint a mesura que augmenta el temps de dedicació.
- Segons aquestes dades, podem dir que els formadors de circ no tenen una dedicació completa a aquesta activitat, la qual cosa fa suposar que la complementen necessàriament amb altres feines.

5.2. Àmbits de treball

- El 89,7 % ensenya en més d'un àmbit de treball. La majoria, el 57,8 %, s'especialitza en entre 3 i 6 àmbits de treball. La mitjana se situa en 4,5 àmbits de treball per formador.
- Els àmbits de treball més concorreguts són aquells que tenen a veure amb les fases inicials de formació com són la descoberta i l'aprenentatge o, fins i tot, la de coneixement. La formació en fases més avançades, com la del domini o el virtuosisme, són els àmbits de formació menys impartits.
- La formació d'adults i els tallers exteriors encapçalen la llista d'àmbits, segons el nombre de formadors que els imparteixen.

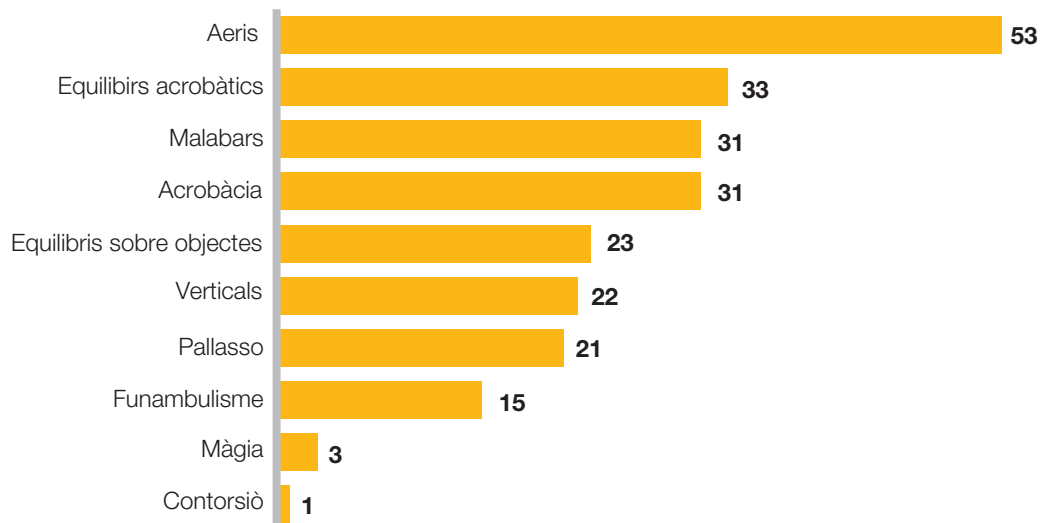
Nombre de formadors dedicats a la formació, segons àmbit de treball. 2013

5.3. Tècniques impartides

- Els formadors de circ que treballen a Catalunya imparteixen 2,75 tècniques de circ de mitjana.
- Tot i que la majoria, el 61,3 %, imparteix més d'una tècnica, un 38,6 % n'imparteix únicament una i, per tant, és un col·lectiu que està força especialitzat. El 59,1 % n'ensenya 1 o 2.
- Sense cap mena de dubte, els aeris és la tècnica més ensenyada, seguida dels equilibris acrobàtics, els malabars i l'acrobàcia. A l'altre extrem, cal destacar la màgia i la contorsió com les tècniques menys ensenyades.

Nombre de formadors, segons tècnica impartida

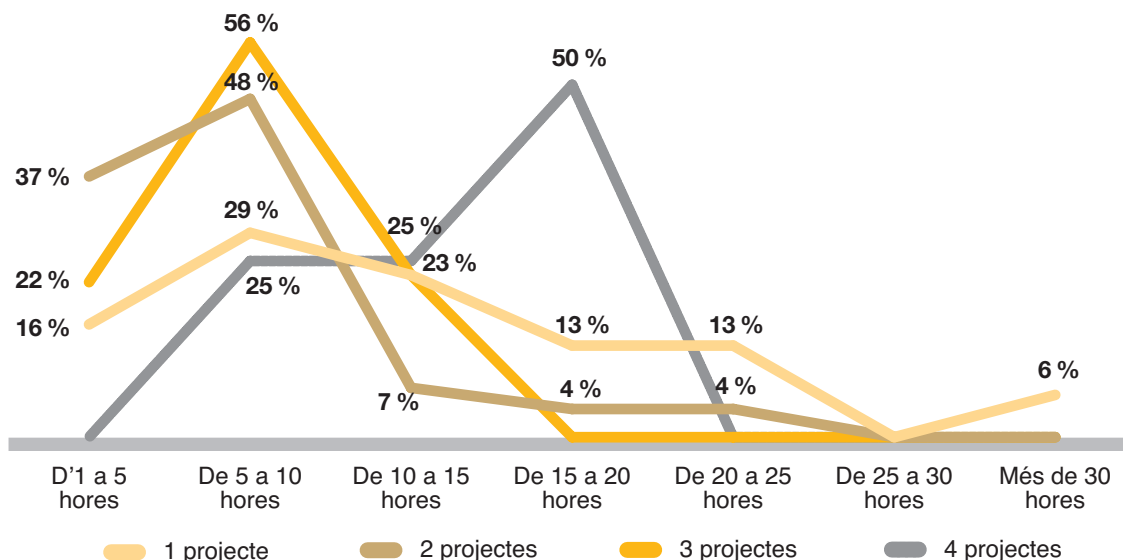

5.4. Projectes de formació

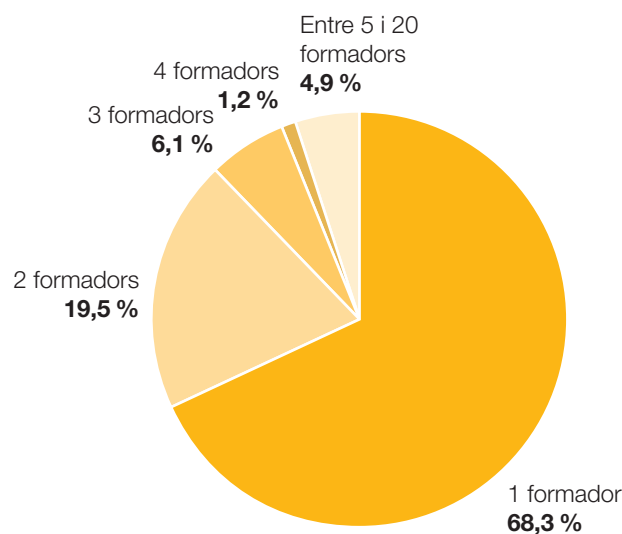
En aquest apartat, tot i que la pregunta que s'ha plantejat als formadors és en clau d' "espai on treballa", per presentar els resultats s'ha optat per canviar de nomenclatura i emprar el concepte "projectes de formació" ja que en molts casos els formadors treballen per a projectes que no s'identifiquen amb un espai.

- Els formadors imparteixen classe en 1,9 projectes de formació de mitjana.
- De fet, la majoria, el 41,9 %, desenvolupa la seva tasca com a formador en un únic projecte, seguit d'un 38,2 % que ho fa en dos projectes, d'un 12,3 % que ho fa en 3, mentre que només un 7,4 % ho fa en quatre.
- No s'estableix una relació causal entre hores de dedicació a la formació i el nombre de projectes formatius en què es participa. La dedicació no depèn, per tant, del nombre de projectes de formació en què es treballa.

Repartiment dels formadors, segons dedicació setmanal i nombre de projectes formatius pels quals treballa. 2013

Repartiment de projectes formatius, segons nombre de formadors que afirmen impartir-hi algun tipus de formació. 2013

- Els formadors treballen en un total de 81 projectes formatius. La majoria de projectes formatius han estat identificats per un únic formador que ha afirmat impartir-hi formació. Hi ha un únic projecte formatiu pel qual treballen 20 formadors dels que han contestat l'enquesta.
- Pel que fa a la distribució territorial, només un 87,3 % dels projectes formatius estan ubicats a Catalunya. Això vol dir que els nostres formadors no treballen únicament en projectes formatius de Catalunya, sinó que també ho fan en altres d'àmbit estatal (6,2 %), europeu (3,7 %) i en menor quantia en projectes de la resta del món (3,7 %).

5.4.1. Sobre els projectes de formació identificats a Catalunya

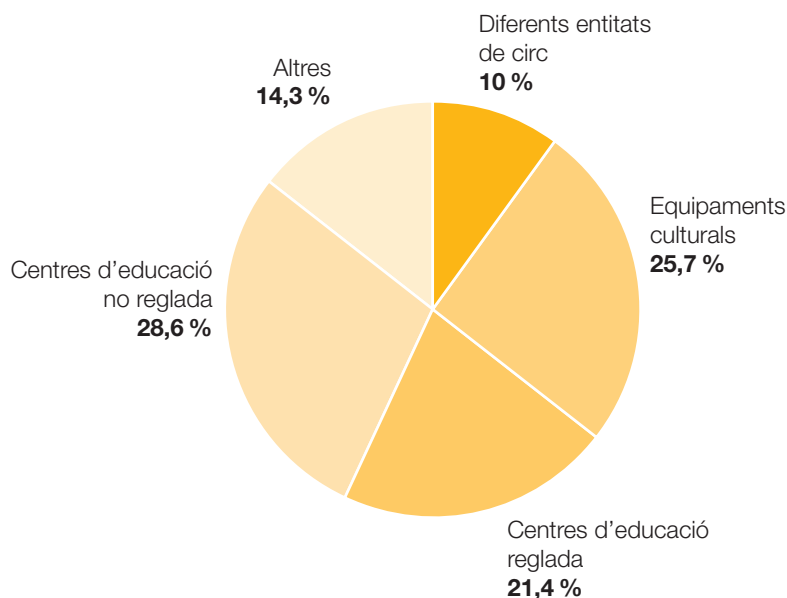
- Com ja s'ha comentat, no tots els projectes formatius s'identifiquen amb un espai; poden ser companyies o, fins i tot, escoles itinerants.
- S'ha de destacar que el 45,7 % estan especialitzats en circ.
- De fet segons la tipologia de projectes formatius, el grup de més gruix són els projectes culturals i artístics (que inclouria els especialitzats en circ), amb un 52,9 %, mentre que el 47,1 % restant són projectes no vinculats a la cultura i les arts, ja siguin poliesportius o centres educatius, que poden ser reglats o no reglats.

Repartiment dels projectes formatius desenvolupats a les províncies catalanes segons la seva vinculació a la cultura i les arts. 2013

	Barcelona	Barcelona província	Girona	Tarragona	Lleida
Culturals i artístics	82,6%	70,4%	36,4%	100%	16,7%
No culturals	17,4%	29,6%	63,6%	–	83,3%

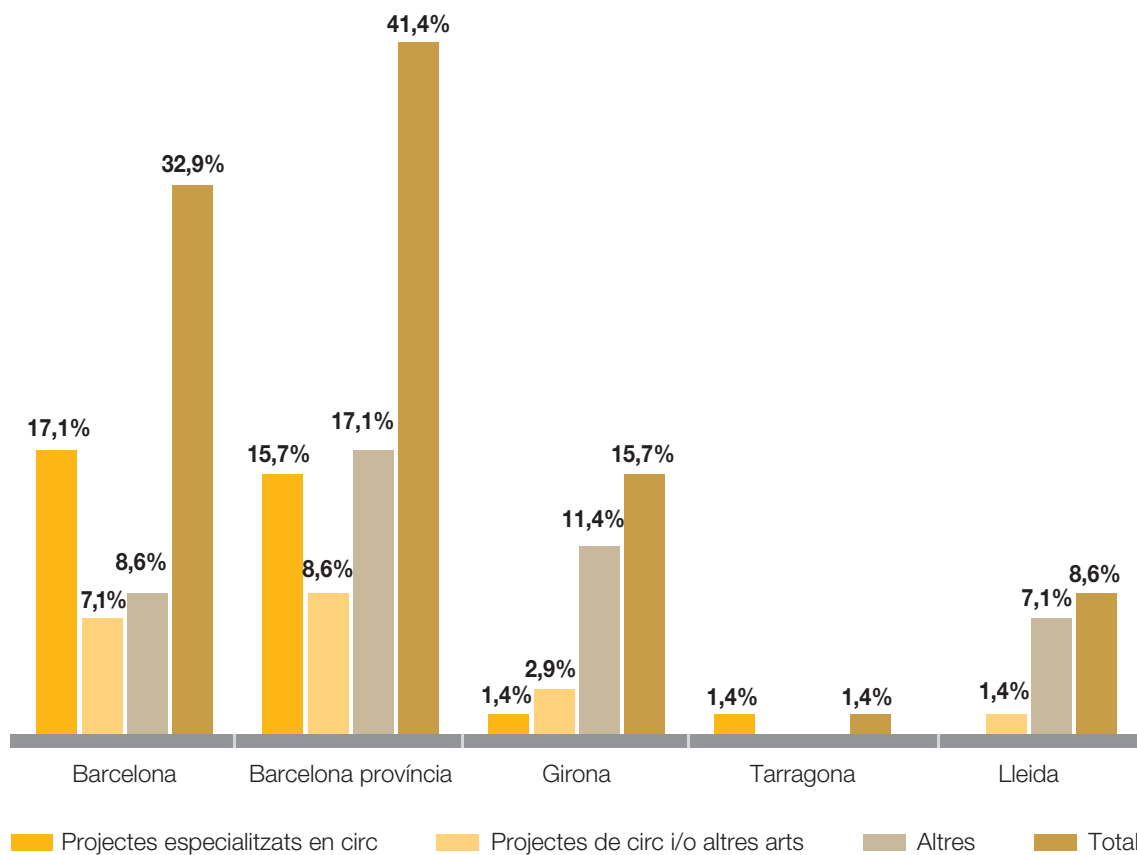
- El 28,6 % del total és formació impartida en un centre d'educació no reglada, seguida del 25,7 % que s'imparteix en equipaments culturals de diferents tipus, i del 21,4 % que s'exerceix en centres d'educació reglada. Entre els projectes restants trobem un ventall ampli i heterogeni que abraça des de poliesportius fins a centres terapèutics, tot passant per companyies.

Repartiment de projectes formatius identificats a Catalunya, segons tipus de projecte. 2013

- Entre els que ensenyen circ en els centres d'educació reglada, el 80 % treballa en centres d'educació infantil o primària.
- Entre els que ensenyen en equipaments, predominen aquells que ho fan en espais de creació amb un 44,4 %, el 75 % dels quals són especialitzats en circ. Els equipaments cívics representen el 38,9 %.
- Pel que fa a la distribució territorial dins de Catalunya, el 74,3 % es concentra a Barcelona (el 32,9 % a la ciutat de Barcelona i el 41,4 % restant a la resta de la província). La província de Girona se situa en segon lloc amb un 15,7 % dels projectes formatius, mentre que Lleida se situa en tercer lloc amb un 8,6 % i Tarragona és la província on els formadors menys exerceixen, amb un 1,4 %. En conclusió, s'observa certa centralització laboral dels formadors de circ.

Repartiment dels projectes formatius desenvolupats a Catalunya, segons tipus i territori. 2013

6. Annex

Projectes formatius desenvolupats a Catalunya indicats pels formadors enquestats

Especialitzats en circ

Associació Artística Desperta Espurnes

Associació de Circ Tub d'Assaig 7'70

Associació Gente Colgada

Associació Telatramas

CanPiCirc

Cronopis

El Circ Petit

Escola de Circ de Manresa -Kursaal

Escola de Circ Quina Gràcia

Escola de Circ Rogelio Rivel

Escola de Circ Saltimbanqui

Escola de les Arts del Circ Circ Los

Escola de Màgia

Escola Infantil i Juvenil de Circ Ateneu Popular 9 Barris

Esplai de Circ

La Circoteca de Passabarret

La Crica

La Nave Espacial

La Sala

Malabarte

On air

Piccolo Cirkus

Rai

Silosenomecuelgo

Teatre Mòbil

Circ i/o altres arts

Associació Mozaik

Can Kun

Centre de Dansa Emi Vivas

Centre Magma

Col·legi del Teatre de Barcelona

El Galliner

El Plató del Cinema

Espai Jove Boca Nord

La Llançadora

L'Antàrtida, Centre d'Activitats Musicals i Creatives

L'Excèntrica, espai d'arts escèniques

Morralla, Espai Creatiu

Parc de Nadal de Tàrraga

Taller de Música i Dansa

Altres

Amalgama-7 (Centre Terapèutic i Educatiu Valldaura)

Casal Cívic La Devesa del Pla

Casal de Joves La Fusteria

Casal d'estiu En Escena

Centre Cívic Cotxeres Borrell

Centre Cívic les Corts

Club Gimnàstic Vic

Escola d'Educadors Galligants

Escola Dones d'aigua

Escola el Morrot

Escola Giroi

Escola Joan Coromines

Escola La Bòbila

Escola Puiggraciós

Escola Ridolaina

Escola Santiago Ratés

Escola Tàber

Escola Verntallat

FYME Fundación Yehudi Menuhin España. Proyecto MUSE. Treball socioeducatiu a través del circ.

IES Can Manent

IES Narcís Monturiol

INEFC Lleida

Ingravita

Institut Barcelona Esports

La Granja Escola

Local social Collsuspina

Pèrgola de la Gleva

Poliesportiu de la Seu d'Urgell

Poliesportiu d'Esterrí d'Àneu

Poliesportiu Els Til·lers

Projecte Mou-te

Referències **CoNCA**

RC1 (2014)

El perfil del formador de circ a Catalunya

Generalitat
de Catalunya

APCC
Associació de Professionals
de Circ de Catalunya

Co NC A

Consell Nacional
de la Cultura i de les Arts